

Kastamonu Üniversitesi

**I. ULUSLARARASI ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ
SEMPOZYUMU**

**-ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ'Yİ ANMA VE ANLAMA-
-İkinci Cilt-**

**4-6 Mayıs 2012
Kastamonu**

İSTANBUL'DA FAALİYET GÖSTERMİŞ HALVETÎ-ŞÂBANÎ TEKKELERİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Mehmed A. KÖSEOĞLU

Araştırmacı, Türkiye

Özet

Eyyüb Sultan'da Şeyhü'l-islam Hoca Sa'deddin Efendi'nin yaptırdığı tekkeye Kastamonu Şâbanî Asitanesi'nin 7. şeyhi Çorumlu İsmail Kudsi Efendi'nin halifesi Şâban Efendi'nin postnişin olmasıyla bir Halvetî-Şâbanî şeyhi ilk defa İstanbul'da bir tekkede irşada başlamıştır. İstanbul'da 17. yüzyıl ortalarında 3 Şâbanî tekkesi bulunurken 19. yüzyıl sonunda Şâbanî tekkelerinin sayısı 27'ye ulaşmış ve Şâbaniyye Osmanlı'nın son döneminin en yaygın tarikatlarından biri halini almıştır. Tespitlerimize göre İstanbul'da 40 ayrı tekkede Halvetî-Şâbanî icazetine sahip şeyhler postnişin olmuştur. 1925 yılında tekkelerin kapatıldığı sırada 23 tekkede Şâbanî şeyhleri vazife görüyordu. 1925 sonrasında çoğu ahşap olan yapıların meşruta kısımlarında bir süre daha son şeyhler ikamet etmeyi sürdürmüşlerdir. Söz konusu tekkelerden bir kısmı cami olarak faaliyetlerini sürdürürken bu imkânı bulamayan bir kısım tekkeler Vakıflar İdaresi'nce satışa çıkarılmış, bir kısmı da kiraya verilmiştir. Bir kısmı da zamanın tahribatı ve bakımsızlık yüzünden yıkılmış ve arsa halini almıştır.

Anahtar kelimeler: Kastamonu, Halvetî, Şâbanî, İstanbul, tarikat, tekke, tasavvuf, Şeyh Şâban Velî

Abstract

First Khalwati-Shabani shaykh in Istanbul tekkes was Şaban Efendi, the postnisin of a tekke in Eyyub Sultan. While there were 3 Shabani tekkes in the middle of 17th century in Istanbul, the number reached 27 at the end of 19th century. Shabaniyye had become one of the most common sects of the last Ottoman period. During 3 centuries, Shabani shaykhs served 40 tekkes in Istanbul. After 1925, some of the last shaykhs and their families continued to reside in the houses of dervish lodges. While some tekkes began to be used as mosque, some of them were tried to be sold or rent by Vakıflar İdaresi.

Key words: Kastamonu, Khalwati, Shabani, Istanbul, Islamic sect, tekke, dervish lodge, tariqa, sufism, Shaykh Şâban Velî

“Yegâne kutb-ı zamândır Cenâb-ı Pîr Şa'bân

Ferîd-i bâğ-ı cinândır Cenâb-ı Pîr Şa'bân

Mürîdi kemteri Vassâf'ına feyiz-bahşâ

Şefik-i mürşid-i cândır Cenâb-ı Pîr Şa'bân”

Dibace

M.1823/h.1238 yılına ait tekke listesinde⁵³⁸ İstanbul'da 7 Şâbanî tekkesinin faaliyet gösterdiği kayıtlıdır. Bandırmalizade Ahmed Münîb Efendi'nin m.1890/h.1307 tarihli Mecmû'a-i Tekâyâ'sında 25 Şâbanî tekkesi bulunmaktadır. Yeşilzade Mehmed Salih Efendi'nin m.1919/h.1337 yılında hazırladığı Rehber-i Tekaya'ya göre İstanbul'da 26 Şâbanî tekkesi faaliyet gösteriyordu. Tekkelerin seddolunduğu 1925 yılında ise 23 tekkede Halvetî-Şâbanî icazetine sahip şeyhler vazife görüyordu.

Osmanlı döneminde İstanbul'da tespitlerimize göre 40 ayrı tekkede Halvetî-Şâbanî icazetine sahip şeyhler postnişin olmuştur. Kastamonu Şâbanî Asitanesi'nin 7. şeyhi Çorumlu İsmail Kudsî Efendi'nin halifesi Kastamonulu Şâban Efendi'nin Eyyûb Sultan'daki bir tekkeye postnişin olmasıyla ilk defa bir Şâbanî şeyhi İstanbul'da bir tekkede irşada başlamıştır. Kastamonu Şâbanî Asitanesi'nin 8. şeyhi Mustafa Muslihuddin Çelebi Efendi'den hilafet alan Karabaş Velî lâkabıyla meşhur Ali Alâeddin Etval Efendi'nin m.1669/h.1080 yılında İstanbul'a intikal ederek m.1674/h.1085 yılında Atık Valide Tekkesi'ne postnişin olmasıyla birlikte Şâbaniyye'nin Karabaşiyiye şubesi İstanbul'da temsil edilmeye başlanmıştır. Karabaş Velî (v. Mısır,1686) gerek kendisi gerekse yetiştirdiği halifeler vasıtasıyla İstanbul tekkelerinde Şâbanî ayinlerinin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Halifesi Seyyid Muhammed Nasuhî Efendi (v.Üsküdar, 1718) ile birlikte Karabaşiyiye'den Nasuhiyye adı verilen bir şube ortaya çıkmıştır. 18. yüzyıl İstanbul'unda Şâbaniyye'yi Karabaşiyiye ve Nasuhiyye şubelerine mensup şeyhler temsil etmiştir. Zoralı Hacı Muhammed Efendi'den hilafet alan Mustafa Çerkeşî (v.Çerkeş,1809) vasıtasıyla Nasuhiyye'den Çerkeşiyiye şubesi doğmuştur. 19. yüzyıl İstanbul tekkelerinde vazife gören birçok şeyhin Şâbaniyye'nin Çerkeşiyiye şubesine mensup olduğu anlaşılmaktadır. Mustafa Çerkeşî'nin halifesi Geredeli Halil Efendi (v.Gerede,1843), Haliliyye isimli bir şubenin müessesidir. Kendisi İstanbul'da bulunmamakla birlikte halifeleri olan Şalcı Ali Efendi vasıtasıyla Cemaleddin Uşşakî Tekkesi'nde, Hacı Mustafa Hulûsî Efendi vasıtasıyla Sokullu Mehmed Paşa Tekkesi'nde, Müştak Muhammed Efendi vasıtasıyla Altuncuzade Tekkesi'nde, Ömer Fuadî Efendi vasıtasıyla da Aksaray Ekmel Tekkesi'nde Şâbanî tarîkinin neşrine hizmet etmiştir. Beykoz Süleyman Efendi, Zeytinburnu Mahmud Ağa ve Kanlıca Ataullah Efendi Tekkeleri'nde de Şâbanî-Çerkeşî-Halilî şeyhleri postnişin olmuştur. Mustafa Çerkeşî'nin İstanbul Beşikçizade Tekkesi'ne postnişin olan halifesi Beypazarlı Ali Efendi, Kuşadaviyye ismiyle bilinen bir şubenin ortaya çıkmasına vesile olan Kuşadalı İbrahim Halvetî'yi (v.Hicaz,1847) yetiştirmiştir. Şâbaniyye'nin Kuşadaviyye şubesine mensup şeyhler Kuşadalı, Hasan Ref'et Efendi, Nalçacı Halil, Seyyid Nizam ve Atık Valide Tekkeleri'nde

⁵³⁸ Darü's Saltanatü'l Aliyye'de Zaviyenîşin Olan Meşayih-i Zevî'l İhtiram Da'îlerinin Defteri ve Hayratı

vazife görmüşlerdir. Bunun yanında bir tekkede vazife almamakla birlikte irşad hizmetini sürdüren birçok Halvetî-Şâbanî şeyhi de İstanbul'da bulunmuştur. İstanbul'da Şâbanîyye, 19 ve 20. yüzyılda Çerkeşîyye'nin Halilîyye ve Kuşadaviyye şubeleri vasıtasıyla temsil edilmiştir.

İstanbul'da Şâbanî Tekkeleri

İstanbul'da Şâbanî şeyhlerin postnişin olduğu 40 tekkenin yarısı Fatih ilçesindedir. 8 tekke ile Üsküdar ikinci sırada gelmektedir. Beykoz, Beyoğlu, Eyüp, Sarıyer ve Zeytinburnu ilçelerinde ikişer tekke vardır. Beşiktaş ve Kartal'da ise birer tekkede Şâbanî şeyhleri vazife görmüştür. 17. yüzyıl ortalarından 1925 yılına kadar Şabanî şeyhlerinin İstanbul'da postnişin olduğu tekkelerin yerleri ve günümüzdeki durumlarına ilişkin aşağıda bilgiler sunulmaktadır.

1. Yahyazade Tekkesi

Eyyüb Sultan'da, Kalenderhane Cd. üzerindedir. Şeyhu'l-islam Hoca Sa'deddin Efendi burayı Daru'l-kurra olarak yaptırmış, oğlu Es'ad Mehmed Efendi ise Şâban Efendi'ye (v.1671) tekke olarak tahsis etmiştir. Kastamonu Şâbanî Asitanesi şeyhi Çorumlu İsmail Kudsî Efendi'nin halifesi⁵³⁹ olan Şâban Efendi İstanbul'da bir tekkede vazife yapan ilk Şâbanî şeyhidir. Şâban Efendi'nin oğlu Yahya Efendi Halvetî-Sünbülî icazeti almış, onun oğlu Muhammed Emin Efendi ise tekkeyi Halvetîyye'nin Sivasiyye şubesine bağlamıştır. 18. yy. sonundan 1925 yılına kadar ise Rıfâî şeyhleri burada postnişin olmuştur. Sultan II. Abdu'l-hamid'in yakın çevresinde yer alan Şeyh Ebu'l Huda es Sayyadî tarafından hazire arkasına bir kütüphane yaptırılmıştır. 1925 sonrasında cami olarak faaliyet göstermeye başlayan yapılar 1996 yılında restorasyona tabî tutulmuştur. Kütüphane ise ortadan kalkmıştır.

2. Atik Valide Tekkesi

Üsküdar, Valide-i Atik Mh. Kartal Baba Cd. Tekke Önü Sk.ta yer almaktadır. Sultan 3. Murad'ın annesi Nurbanu Valide Sultan tarafından m.1583/h.991 yılında yaptırılan tekkenin ilk postnişini Vişne Muhammed Efendi'dir. Kastamonu Şâbanî Asitanesi şeyhi İbrahim Efendi'nin halifesi Karabaş Velî'nin (Ali Alâeddîn Etval) 1674 yılında bu tekkenin postnişini olması sonrasında Şâbanîyye tarikatı Üsküdar başta olmak üzere İstanbul'da yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Tekke, bir medrese binası tarzında olup etrafında hücreler, ortasında büyük bir avlu bulunmaktadır. 1925'te tekkeler kapatılınca odalara Rumelili göçmenler yerleştirilmiştir. Daha sonra göçmenler buradan çıkarılıp asker yerleştirilmiş ve bir süre asker barınağı olarak kullanılmıştır. 5 Aralık 1941 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla askerler tekkeden ayrılmıştır. 1970'li yıllardan sonra bir süre öğrenci yurdu olarak kullanılmış olup günümüze kadar bazı tadilatlar dışında inşa edildiği şekliyle ulaşabilmiştir⁵⁴⁰. 2000'li yıllarda gerçekleştirilen onarım sonrasında

⁵³⁹ Tabibzade, *Silsilename-i Sufiyye*, s.7b

⁵⁴⁰ Mehmet Nermi HASKAN, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, c.1 s.417

tekke binası nakış atölyesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tekke kitabesinde şu beyit yer almaktadır:

Ne güzel hankâh-ı Valide Sultan-ı Atik
Meslek-i hazreti Şa'ban-ı Velî bunda tarik

3. Maçka Halvetî Tekkesi

Beşiktaş, Nüzhetiye Cd. Sporcu Adil Sk.ta yer alıyordu. Karabaş Velî'nin halifesi Mustafa Fanî Efendi tarafından 17. yy. sonlarında tesis edilmiştir. Kuruluşundan 1925 yılında tekkelerin seddolunduğu döneme kadar 7 şeyh vazife görmüştür. Günümüzde tekke yapıları ortadan kalkmış olup arsasında apartman bulunmaktadır.

4. Mirahur Tekkesi

Fatih, Yedikule Mh. İmrahor İlyas Bey Cd. İmam Aşir Efendi Sk.ta bulunan eski bir kilise Mirahur İlyas Bey tarafından camiye çevrilmiş, yanına ise Tatar Mirzalarından Devlet Han tarafından tekke inşa ettirilmiştir. Tabibzade'nin bildirdiğine göre⁵⁴¹ Karabaş Velî'nin halifesi Muhammed Efendi bu tekkede postnişin olmuştur. 18. yy. sonundan 1925'e kadar Halvetiyye'nin Sünbülüyye şubesine mensup şeyhler burada seccadenişin olmuştur. Tekkenin meşrutasında son döneme kadar şeyh ailesi ikametini sürdürmüştür.

5. Aydınoğlu Tekkesi

Fatih (eski Eminönü), Salkımsöğüt'te Alemdar Cd. ile Hüdavendigar Cd. kavşağında yer almaktaydı. Sultan II. Bayezid zamanında İstanbul Kadısı olan Saçlı Emir Muhyiddin Muhammed Efendi'nin yaptırdığı mescid, Aydınzade Mehmed Efendi tarafından minber konarak camiye dönüştürülmüş, bahçeye şadırvan ve çeşme yaptırılmıştır. Kutub Ahmed Efendi tarafından meşihat koydurulmasıyla birlikte burada Halvetî-Sivasî ayini icra edilmeye başlanmıştır. Karabaş Velî'nin halifesi Hasan Ünsî Efendi (v.1723) vasıtasıyla⁵⁴² tekke Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine intikal etmiştir. Son dönemin meşhur Rıfâî meşayihından Muhammed Bedreddin İzzî Efendi'den (v.1919) itibaren Rıfâî şeyhleri burada vazife yapmaya başlamış olup 1925 yılına kadar bu usûl devam etmiştir. Tamamen ahşap olarak semahane, türbe, şadırvan, tekke ve derviş hücrelerinden oluşan yapı 1925 sonrasında tahrip olmaya başlamış, 1958'de yıktırılmıştır. Bugün arsasının bir kısmı ile Hasan Ünsî Efendi Türbesi mevcuttur.

6. Saçlı Emir Tekkesi

Kasımpaşa, Kadı Mehmed Mh. Kulaksız Cd.nde 1419 ada 52 parseldedir. "Saçlı Emir" lâkabıyla bilinen Haşimî Osman Efendi tarafından m.1566/h.974 yılında tesis edilmiştir. Haşimî Osman Efendi, Nureddinzade'den Halvetî, Gazanfer Efendi ile Vizeli Balî Efendi'den Bayramî-Melâmî hilafeti almıştır. Tekkede postnişin olan tek Şâbanî şeyhi Karabaş Velî'den hilafet alan Kerestecizade Muhammed Ledünnî

⁵⁴¹ Tabibzade, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, 6a

⁵⁴² Tabibzade, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, 8a

Efendi'dir⁵⁴³ (v.1733). Burada 1700-1733 yılları arasında bulunmuştur. 18. yy. ortalarından itibaren Kadirî şeyhlerinin postnişin olduğu tekkenin son şeyhi hem Kadirî hem Bektaşî olan Mehmed Süreyya Baba'dır (v.1942). 1925 sonrasında Kulaksız Camii yanınca minare inşa edilerek cami olarak faaliyet göstermeye başlayan tekkenin ahşap çatısı 1985'te betonarme hale getirilmiştir. Türbe kısmı da 1986'da tadilatın geçirilmiştir.

7. Üsküdar Nasuhî Asitanesi (Muhammed Nasuhî Tekkesi)

Üsküdar, Tunusbağı Cd.nde Yeniçeri Ağası Moralı Hasan Paşa tarafından Muhammed Nasuhî Efendi için m.1688/h.1099 yılında inşa ettirilmiştir⁵⁴⁴. Muhammed Nasuhî Efendi, Karabaş-ı Velî'nin halifesi olup Şâbaniyye'nin Nasuhiyye şubesini tesis etmiştir. m.1766/h.1180 yılında tadilatın geçirilen yapı 1850'lerde çıkan yangın sonrası m.1863/h.1280 yılında Ebû Bekir Rüstem Paşa tarafından ihya edilmiştir. Tekkenin 1925'teki şeyhi Ahmed Kerameddin Efendi 20. yy.ın meşhur bestekârlarından Zeki Arif ATAERGİN (v.1964) ve Mihrimah Sultan Camii imamı Nafiz UNCU'yu (v.1958) yetiştirmiştir. 1925 sonrasında tekkenin tevhidhane kısmı cami olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Meşruta kısmında son şeyh ve ailesi ikametini sürdürmüştür. Şeyh ailesi buradan ayrıldıktan sonra Kadir Mısıroğlu'nun kurucusu olduğu Osmanlılar Vakfı binada faaliyet göstermeye başlamıştır.

8. Kartal Yakacık Mustafa Efendi (Vezir) Tekkesi

Nasuhî Asitanesi şeyhi Abdu'r-rahman Şemseddin Efendi, Kartal, Yakacık'ta bulunan Mustafa Efendi Tekkesi'ni 19. yy. başlarında yeniden tamir⁵⁴⁵ ettirerek buraya Şâbanî meşihati konulmasını sağlamıştır. Daha sonra Ahmed Reşid Efendi, Seyyid Hüseyin Hüsnî Efendi ve Rüşdî Efendi'nin vazife yaptığı tekkede 1925 yılında Nasuhî Asitanesi şeyhi Ahmed Kerameddin Efendi'nin halifesi Reşid Efendi postnişindi. Tekkelerin kapatılması sonrasında kendi haline terk edilen yapı 1968 yılında⁵⁴⁶ yıktırılmıştır. Uzun süre sadece haziresi mevcut iken 2000'li yıllarda arsa temizlenerek eski fotoğraflardan yararlanmak suretiyle bir bina inşa edilmiştir.

9. Sokullu Mehmed Paşa Tekkesi

Fatih (eski Eminönü), Küçük Ayasofya Mh. Su Terazisi Sk.ta Sokullu Mehmed Paşa'nın hanımı İsmihan Sultan tarafından Sokullu'nun da müntesibi bulunduğu Halvetî şeyhi Nureddinzade için bina edilmiştir. Ancak inşaat esnasında şeyhin vefatı üzerine vasiyetine binaen pirdaşı Kurd Muhammed Efendi ilk postnişin olmuştur. Niyazî-i Mısırî İstanbul'a gelişinde bu tekkede çileye girmiştir⁵⁴⁷. 18. yy. başında buraya postnişin olan İbrahim Efendi ile birlikte tekke Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine intikal etmiş ve

⁵⁴³ Tabibzade, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, 27b

⁵⁴⁴ Hüseyin Vassaf, c.4 ss.33-34

⁵⁴⁵ Hüseyin Vassaf, c.4 s.88

⁵⁴⁶ İŞLİ, s.138

⁵⁴⁷ Mehmed Şemseddin Mısırî, s.177

tekkelerin seddine kadar böyle sürmüştür. Tekke binası 1925'ten sonra boş kalmış, 1967 yılında öğrenci yurdu yapılmak üzere İstanbul Valiliği'ne tahsis edilmiştir. Ancak tahsis amacı dışında kullanım dolayısıyla bu karardan vazgeçilerek bina 1975 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmiştir⁵⁴⁸. Yapılan tadilat sonrası Kur'an Kursu olarak kullanılmaya başlanmıştır.

10. Nalçacı Halil Tekkesi

Üsküdar, Zeynep Kamil Mh. Büyük Selim Paşa Cd. Nalçacı Hasan Sk.ta yer alıyordu. Nalçacı Halil Efendi tarafından 17. yy. ortalarında Halvetiyye'nin Ahmediyye şubesine bağlı bir tekke olarak tesis edilmiştir. Tekkenin Şâbaniyye şubesine geçişi Nasuhî Asitanesi şeyhi Ali Alâaddin Efendi'den hilafet alan⁵⁴⁹ Muhammed Tulûî Efendi vasıtasıyla olmuştur. Tekkenin 8. şeyhi Mustafa Enverî, selefi Ahmed Reşid Efendi'den hilafet almış, ayrıca Kuşadalı İbrahim Halvetî'nin ekabir-i hulefasından Muhammed Tevfik Bosnevî'den de feyz almıştır. 1867'de irtihaline kadar Bosnevî bu tekkede ikamet etmiş ve hazireye defnedilmiştir. 1900'lü yıllardaki savaşlar ve İstanbul'da fakirliğin hüküm sürmesi sonucunda yenilenme imkânı bulamayan tekkenin 1925'e gelindiğinde yıkılmak üzere olduğu anlaşılmaktadır. Türbenin çatısı 1940'da çökmüştür. Vakıflar İdaresi tevhidhane arsasını 1946'da, harem-selamlık kısımlarının yıkılmasıyla boşalan arsayı ise 1970'de satmıştır⁵⁵⁰. 2000'li yıllara sadece haziresi ulaşabilmiştir. 2010 yılında başlatılan çalışmalarla cami ve müştemilatına ait binalar yeniden inşa edilmiş olup 2012 yılı Mart ayında ibadete açılmıştır.

11. Ümmî Ahmed Efendi Tekkesi

Üsküdar, Valide-i Atik Mh. Çinili Hamam Sk.ta Halvetiyye'nin Ramazaniyye şubesine bağlı bir tekke olarak Ümmî Ahmed Efendi tarafından 18. yy. başlarında tesis edilmiştir. 1761 yılında Hacı Ali Efendi'nin postnişin olmasıyla Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine intikal etmiş ve 1925'te tekkeler seddolunana kadar bu usûl devam etmiştir. M. Nermi HASKAN'ın verdiği bilgiye⁵⁵¹ göre girişi Çinili Mescit Sk. üzerinde olan iki katlı, ahşap semahanesi 1950'li yıllarda, Çinili Hamam Sk. üzerinde bulunan iki katlı şeyh evi ise 1981'de yıktırılmıştır. Günümüzde sadece haziresi mevcuttur.

12. Atpazarî Tekkesi

Fatih, Eski Mutaflar Cd. İmam Niyazi Sk.ta yer alan Manisalı Mehmed Paşa Camii'ne imam olarak görevlendirilen Osman Fazlî Atpazarî burada Celvetî ayini icrasına başlamıştır. Salih Efendi'den hilafet alan İbrahim Keşfi Efendi (v.1790) ise bu tekkenin Şâbanî icazetine sahip ilk şeyhi olmuştur. Tekkede postnişin olan diğer Şâbanî şeyhleri ise Seyyid Ahmed Efendi (v.1810), Seyyid Hamdî Efendi (v.1825) ve Muhammed Selim

⁵⁴⁸ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi Kataloğu, Dosya: 68-431749

⁵⁴⁹ Hüseyin Vassaf, c.4 s.48

⁵⁵⁰ M. Baha TANMAN, c.6 s.41

⁵⁵¹ Mehmet Nermi HASKAN, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, c.1 s.509

Efendi (v.1868)'dir. Tekkenin sonraki döneminde ise Sünbülî, Cerrahî ve Celvetî şeyhleri postnişin olmuştur. 1918 Cibali yangınında tekke yanmış, uzun süre dört duvar halinde harabe halinde kalmıştır. 1964'te dış cephe muhafaza edilerek cami olarak yeniden yaptırılmıştır⁵⁵². Günümüzde cami olarak faaliyet göstermektedir.

13. Topkapı Sinanî Asitanesi

Fatih, Topkapı Mh. Kürkcü Bostanı Sk.ta bulunuyordu. Halvetiyye'nin Sinaniyye şubesini tesis eden Pîr Ümmî Sinan tarafından m.1551/h.958 yılında yaptırılan tekke, son olarak Seryaleb Efendi veya Hatice Atiyetullah Hanım tarafından m.1904/h.1322 yılında yenilenmiştir⁵⁵³. Kuruluşundan seddolunana kadar Sinanî şeyhleri tarafından idare olunan tekkenin 10. postnişini Mustafa Zekâî Efendi (v.1812), Simavlı Hasan Efendi'den (v.1794) Halvetî-Şâbanî hilafeti almıştır. Tekke yapıları 1941 yılında yıkılmış olup günümüze sadece haziresi ulaşabilmiştir. Tekkenin son defa yenilenmesine dair kitabe Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'ne taşınmıştır.

14. Harirî Muhammed Efendi (Pazar) Tekkesi

Fatih, Topkapı Mh. Millet Cd. Pazar Tekkesi Sk.ta yer alan ve Halvetî-Sinanî meşâyihından Harirî Muhammed Efendi'nin türbesi yanında tesis edilmiş bir tekkedir. Tekkenin hemen yakınında yer alan Sinanî Asitanesi'nin şeyhi Muhammed Zekî Efendi (v.1867) buraya türbedar olarak Muhammed Salih Efendi'yi (v.1868) görevlendirmiştir⁵⁵⁴. Halvetiyye'nin Sinaniyye ve Şâbaniyye şubelerinden mustahlef M. Salih Efendi m.1857/h.1274 yılında bir tekke binası inşa ettirmiştir. Kendisinden sonra postnişin olan oğlu Ahmed Zarifî Efendi Hüseyin Vassaf'a "Vassaf" mahlasını vermiştir⁵⁵⁵. m.1897/h.1314 yılında Sultan II. Abdu'l-hamid binayı tadilattan geçirtmiştir. 1. Dünya Savaşı yıllarında asker barındırılan yapılardan harem kısmında 1925 yılı sonrasında son şeyh Mustafa Galib Efendi (v.1926) ve ailesi ikamet etmiştir. 1960'larda Mustafa Galib Efendi'nin kızının oğlu Galib JABBAN (v.1999) tarafından harem ve selamlık yıktırılarak yerine benzin istasyonu yaptırılmıştır⁵⁵⁶. Tevhidhane kısmı ise ticarethane olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde tevhidhane, yapılış amacı dışında kullanılmakta, türbe kısmı ise ziyarete açık vaziyettedir.

15. Safvetî Paşa Tekkesi

Üsküdar, Doğançılar Cd. Sünbülzade Sk.ta 19. yy. başlarında Maliye Nazırı Safvetî Paşa tarafından yaptırılmış Şâbaniyye'nin Nasuhiyye şubesine ait bir tekkedir. Muhammed Mes'ud Efendi tekkenin ilk şeyhi olup ardından oğlu Abdu'r-rahim Şükrî Efendi ve onun oğlu Muhammed Mes'ud Efendi

⁵⁵² M. Baha TANMAN, c.1 s.420

⁵⁵³ der. Sadık ALBAYRAK, c.5 s.88

⁵⁵⁴ Hüseyin Vassaf, c.4 s.174

⁵⁵⁵ Hüseyin Vassaf, c.4 s.175

⁵⁵⁶ M. Baha TANMAN, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, c.6, s.235

postnişin olmuştur. 1925 yılında postnişin olan Mehmed Said ÖZOK⁵⁵⁷ (v.1945) son dönemin meşhur musikîşinaslarındandır. 1925 sonrasında tekke yapıları yıkılarak yerine Üsküdar İtfaiyesi yaptırılmıştır.

16. Boyalı Mehmed Paşa Tekkesi

Fatih, Atıkali Mh. Nişanca Cd. üzerindeki Boyalı Mehmed Paşa tarafından yaptırılmış cami yanına Bülbülcüade Abdu'l-kerim Fethî Efendi tarafından m.1692/h.1103 yılında bir tekke binası inşa ettirilmiştir. Bu tekkede Şâbanî icazetine sahip ilk şeyh Nasuhî Asitanesi şeyhi Abdu'r-rahman Şemseddin Efendi'nin halifesi Hafız Halil Fahreddin Efendi'dir (v.1841). Daha sonra Kavaklı Hafız Seyyid Muhammed Şakir Efendi (v.1850) ve oğlu Abdu'l-lâtif Fazlî Efendi (v.1886) postnişin olmuştur. Söz konusu tekke binası 1860'larda yıkılmıştır. Tekke listelerine göre 1870 sonrasında Boyalı Mehmed Paşa Camii içinde bir Kadîrî tekkesi faaliyet göstermiştir⁵⁵⁸. Günümüzde cami faaliyet göstermekle birlikte tekke binası arsa halini almıştır.

17. Aksaray Oğlanlar Tekkesi

Fatih, Aksaray'da Millet Cd. ile Cerrahpaşa Cd.nin birleştiği yerde bulunmaktaydı. m.1834/1250 yılında yapılan Oğlanlar Tekkesi'nde Dede Efendi isminde bir Halvetî-Şâbanî şeyhinin postnişin olduğu bilinmektedir⁵⁵⁹. Aksaray Karakolu yanında bulunan bina, 1957'de Millet Cd. açılırken yıktırılmıştır. Türbe ve içindeki kabirler, karşısındaki Murat Paşa Camii avlusuna nakledilmiştir. Tekkenin sebili de bu caminin avlusuna taşınmıştır.

18. Semerci İbrahim Efendi (Akşemseddin) Tekkesi

Fatih, Zeyrek Mh. İbadethane Sk.taydı. Bizans İmparatoru II. Ioannes Komnenos (1118-1143) tarafından yaptırılan Pantokrator Manastırı, İstanbul'un fethi sonrasında Fatih Sultan Mehmed tarafından camiye çevrilmiş, aynı zamanda burada ilk medrese faaliyeti başlatılmıştır. Burası fetih sonrası dervişlerin ilk toplanma mekânlarındandır. Akşemseddin'in, bu medresede ders verdiği bilinmekle birlikte meşihat vaz' ederek Bayramî ayını icra edip etmediği konusu kesin değildir. Akşemseddin burada fazla kalmamış, Göynük'e taşınmıştır. Şabaniyye'nin Çerkeşiyye şubesinin kurucusu Mustafa Çerkeşi'nin halifesi Geredeli Semerci İbrahim Efendi (v.1831) tekkenin ilk Şâbanî icazetine sahip postnişinidir. 1925'te tekkeler seddolunana kadar Şâbanî usulü icra edilmeye devam edilmiştir. Tekke müstemilatı 1960'lı yıllara kadar ayakta olup bu dönemde yıkılarak yerine gecekondular yapılmıştır. Ahşap harem binası ise harap vaziyette uzun yıllar dayandıktan sonra 2011 yılında çökmüştür.

19. Beşikçizade Tekkesi

⁵⁵⁷ Bandırmalızade, s.8 ; der. Sadık ALBAYRAK, c.5 s.29

⁵⁵⁸ Tabibzade, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, 38b ; der. Sadık ALBAYRAK, c.5 s.18

⁵⁵⁹ Hatice AYNUR, *Saliha Sultan'ın Düğün Töreni ve Şenlikleri*, s.37

Fatih, Haseki Sultan Mh. Kızılelma Cd. Topçu Emin Bey Çıkmazı'nda yer almaktadır. Beşikçizade Hacı Süleyman Efendi tarafından m.1795/h.1210 yılında bir Nakşî tekkesi olarak tesis edilmiştir. Şâbaniyye'nin Çerkeşiyye şubesinin banisi Mustafa Çerkeşi'nin halifelerinden Beypazarlı Ali Efendi'nin (v.1819) postnişin olmasıyla tekke Şâbaniyye'ye intikal etmiştir. Ali Efendi'den sonra Hafız Ahmed Nazîf Efendi (v.1837) ve oğlu Ahmed Kâmil Efendi (v.1861) postnişin olmuştur. Daha sonra Halvetiyye'nin Sünbülüyye şubesi şeyhleri burada seccadenişin olmuştur. m.1908/h.1326 yılında Hasan Kâmil Efendi tekkeyi yeniden inşa ettirmiştir. Tekkenin harem kısmında 2000li yıllara kadar son şeyhin torunlarından Aydın Bey ikamet etmiş, yapı oturulamaz hale gelince akrabalarının yanına taşınmak durumunda kalmıştır. Tekke yapılarından tevhidhane ve meşruta kısımları harap olmakla birlikte 2009 yılına kadar ulaşabilmişti. Haziresi bahçe içinde korunaklı bir durumdaydı. Ancak 2009 yılı Şubat ayında çıkan yangında yapılar tamamen tahrip olmuştur. 2010 yılında başlanan restorasyon çalışmaları 2011 yılında tamamlanmış olup tekke yapıları Hayat Vakfı'nın kullanımına tahsis edilmiştir.

20. Nazikî Tekkesi

Topkapı Sarayı ile Ayasofya Camii arasındaki Soğukçeşme Sokağı'na girişteki ilk yapıdır. Malatyalı İsmail Ağa tarafından m.1740/h.1153 yılında İsmail Hakkı Bursevî'nin halifesi Mudanyalı Abdur-rahman Efendi için yaptırılmıştır. Beypazarlı Ali Efendi'nin halifesi Kütahyalı Ahmed Nazikî Efendi (v.1856) tekkeyi yeniden inşa ettirerek Celvetiyye'den Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine tahvil etmiştir. 1925'te tekkelerin kapatılması sonrasında boşatılmış, Soğukçeşme Sokağı'nın yenilenmesi çalışmaları sırasında tadilattan geçirilmiştir. Günümüzde otel olarak kullanılmaktadır.

21. Abid Çelebi Tekkesi

Fatih, Haliç Cd. Salih Zeki Sk.ta Hz. Mevlana neslinden Abid Çelebi tarafından 15. yy. sonlarında bir Nakşî tekkesi olarak tesis edilmiştir. Hüseyin Hamdî Efendi 19. yy. başlarında tekkeyi son kez inşa ettirmiş ve tekkeye Sa'dî meşihati koydurmuştur. Sa'dî şeyhi olmakla birlikte Ahmed Nazikî Efendi'den Halvetî-Şâbanî hilafeti de alan Mustafa Sıdkî Efendi (v.1890) 1872-1890 yılları arasında burada postnişin olmuştur⁵⁶⁰. 31 Mayıs 1918 Fatih yangınında yapılar yanmış ve bir daha yaptırılmamıştır. Günümüzde haziresi mevcut olup tekke arsasına apartmanlar inşa edilmiştir.

22. Seyfeddin Efendi Tekkesi

Üsküdar, Valide-i Atik Mh. Çavuşderesi Cd. Tekke Arkası Sk.ta Salih Efendi Camii içinde faaliyet göstermiştir. Seyfeddin Efendi bu tekkenin bilinen ilk şeyhidir. Ahmed Nazikî Efendi'den Halvetî-Şâbanî hilafeti alan Mustafa Sıdkî Efendi (v.1890), Abid Çelebi Tekkesi'nin yanında bu tekkenin postnişinliğini de deruhde ediyordu. Tekke 1918 ve 1919 yılına ait

⁵⁶⁰ Tabibzade, *Silsilename-i Sufiyye*, s.8b

kaynaklarda⁵⁶¹ harap ve arsa halini almış görünmektedir. Tekkeden günümüze sadece bir kabir intikal edebilmiştir.

23. Kuşadalı (Şamîler) Tekkesi

Fatih, Aksaray, Cerrahpaşa Cd. Katip Muslihiddin Sk. üzerinde Hacı Halil Ağa tarafından Kuşadalı İbrahim Halvetî için yaptırılan tekke binası m.1833/h.1248 yılında yanmıştır. Şâbaniyye'nin Kuşadaviyye şubesinin banisi kabul edilen İbrahim Efendi, tekkenin tekrar inşasına izin vermemiş, 1843 yılına kadar evinde irşadını sürdürmüştür. Tekke yeri uzun bir süre arsa olarak kaldıktan sonra Şâbaniyye'nin Bekriyye koluna mensup Şamlı Seyyid İbrahim Efendi buraya bir tekke inşa ettirmiştir. 1925 sonrasında tahrip olan yapılar 1950'li yıllarda tamamen ortadan kalkmıştır. Günümüzde harem dairesinin yerine apartman yaptırılmıştır. Tevhidhane ve diğer müştemilat yıkılıp yeri otopark haline getirilmiştir. Sadece hazirenin bir kısmı yol kenarında mevcuttur.

24. Hasan Ref'et Efendi (Lokmacı) Tekkesi

Fatih, Balat Mh. Lokmacı Dede Sk. No:26'da Sebzebane Kâtibi Mehmed Efendi'nin m.1850/h.1267 yılında yaptırdığı mescide, Rumeli Kazaskeri Hasan Refet Efendi meşihat koydurmuş ve bu suretle burada tarikat faaliyeti başlamıştır⁵⁶². Tekkede Kuşadalı İbrahim Halvetî'nin 3 halifesi Keçecizade Hafız Ali İzzet Efendi (v.1856), Sahhaf Hafız Muhammed el Kırımî (v.1857) ve Seyyid Ahmed İzzet Efendi (v.1875) sırasıyla postnişin olmuştur. 1925 yılında tekkeler seddolunana kadar da burada Şâbaniyye'nin Kuşadaviyye subesine mensup şeyhler irşad hizmetini sürdürmüştür. m.1908/h.1326 yılında ikinci defa inşa edilmiştir. 1925 sonrası bakımı yapılamayan tevhidhane kısmı harap olmuş, 2000li yıllarda tadilat yapılmak suretiyle camiye dönüştürülmüştür. Günümüzde şeyh meşrutası mesken olarak kullanılmaktadır.

25. Altuncuzade Tekkesi

Fatih (eski Eminönü), Kemalpaşa Mh. Yeşil Tulumba Sk.taydı. 16. yy ortalarında Kemal Paşa Mescidi imamı bulunan Sarhoş Balı Efendi mescidin yanına bu tekkeyi yaptırmıştır. Tekkenin Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine intikali Geredeli Halil Efendi'nin halifesi Müştak Muhammed Efendi (v.1840) vasıtasıyla⁵⁶³ olmuştur. 1911 yılında bu bölgede çıkan yangında hasar görmüş ve tadilattan geçirilmiştir. 1925 sonrasında yıkılan yapılardan tevhidhanenin duvar kısımları günümüze ulaşmış olup harem kısmı mesken olarak kullanılmaktadır.

26. Eğrikapı Cemaleddin Uşşakî Tekkesi

Eyüp, Defterdar Mh. Savaklar Cd. 104 ada 6-7 parselde Hiramî Ahmed Paşa tarafından 17. yy.ın son çeyreğinde tesis edilmiştir. Tekkede Halvetiyye'nin Sivasiyye, Uşşakiyye, Sünbüliyye ve Şâbaniyye şubelerine

⁵⁶¹ der. Sadık ALBAYRAK, c.5 s.86 ; Yeşilzade Mehmed Salih, s.8

⁵⁶² M. Baha TANMAN, c.5 s.223

⁵⁶³ Hüseyin Vassaf, c.4 s.69

bağlı şeyhler değişik dönemlerde postnişin olmuştur. Geredeli Halil Efendi'nin halifesi Şalcı Ali Efendi⁵⁶⁴ (v.1843) tekkede postnişin olan ilk Şâbanî şeyhidir. 1925 yılına kadar Şalcı Ali Efendi'nin soyundan gelen şeyhler burada vazife yapmıştır. Tekkeler kapatıldıktan sonra cami olarak faaliyet gösteren yapılar, 1958 öncesinde onarıma tabî tutulmuş, türbe ile tevhidhane arasına duvar çekilerek iki bölüm birbirinden ayrılmıştır. Tekke meşrutasının 14 Mart 1972 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla satışı kararlaştırılmıştır. 2000'li yıllarda restore edilmiş olup günümüzde cami olarak faaliyetini sürdürmektedir.

27. Aksaray Ekmel (Sofular) Tekkesi

Fatih, İskender Paşa Mh. Sofular Cd. No:11'de yer almaktadır. Tekke m.1504/h.910 yılında Süleyman Rumî tarafından Halvetî tekkesi olarak yaptırılmıştır. Geredeli Halil Efendi'nin halifesi Ömer Fuadî Efendi'nin (v.1858) postnişin olmasıyla tekke Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesine intikal etmiştir. 1925'te tekkeler kapatıldıktan sonra 1950 yılına kadar tekke yapıları CHP Sofular Semt Lokali olarak kullanılmış, semahanede düğünler yapılmıştır. Reşat Ekrem KOÇU'nun İstanbul Ansiklopedisi'ne Hakkı GÖKTÜRK tarafından yazılan maddede⁵⁶⁵ 1967 yılına ilişkin verilen bilgilere göre, avlu kapısından girişte sağda bir oda karşıda semahane ve solda türbe yer alıyordu. O sıralarda, içinde 3 sanduka bulunan türbe ile semahanenin tavanı çökmüştü. Sonradan Diyanet İşleri Başkanlığına devredilen tevhidhane binası, günümüzde Sofular Kız Kur'an Kursu olarak kullanılmaktadır.

28. Çamlıcalı Muhammed Efendi Tekkesi

Üsküdar, Valide-i Atik Mh. Çavuşdere Cd.nde bulunmaktadır. Hasan Burhaneddin Cihangirî'nin halifesi Çamlıcalı Muhammed Efendi burada bulunan mescide 17. yy. ortalarında meşihat koydurmuştur. Tekkenin son iki şeyhi Muhammed Nurî Efendi ve oğlu Hüseyin Bedreddin Efendi Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesinden icazetliydi. 1925 sonrasında tekkenin semahanesi Vakıflar İdaresi tarafından kiraya verilmiştir. Tekkede 2008 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmıştır.

29. Üsküdar Feyzullah Efendi Tekkesi

Seyyid Feyzullah el Muslihî tarafından Üsküdar, Ahmediye Mh. Gündoğumu Cd. üzerinde 18. yy. ortalarında tesis edilmiştir. Halvetiyye'nin Sinaniyye, Cerrahiyye, Mısıriyye ve Şâbaniyye şubelerine mensup şeyhler bu tekkede değişik dönemlerde postnişin olmuştur. Üsküdar Nasuhî Asitanesi şeyhi Muhyiddin Efendi'nin halifeleri Ata Efendi ve İbrahim Hamdî Razî Efendi tekkenin Şâbanî icazetine sahip şeyhleridir. Tekkeden günümüze haziresinin bir kısmı ile mutfak bacası kalıntısı ulaşabilmiştir.

30. Hacı Mahmud Ağa Tekkesi

⁵⁶⁴ *Hadikatü'l Cevami*, c.1 s.236 ; Tabibzade, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, 33a

⁵⁶⁵ İstanbul Ansiklopedisi, c.9 s.4980

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mh. Mevlevihane Cd. üzerindedir. Hacı Mahmud Ağa⁵⁶⁶ tarafından Sultan II. Bayezid devrinde yaptırılan mescide 23 Şubat 1882 (4 Rebiu'l-ahir 1299) tarihinde Salih Selâhaddin Efendi tarafından meşihat koydurulmasıyla birlikte tarikat faaliyeti başlamıştır⁵⁶⁷. Salih Selâhaddin Efendi Mudurnulu Halil Rahmi Efendi'den Halvetî-Şâbanî hilafeti almıştır. 1925'ten sonra tekke olarak faaliyet gösteremediği gibi, mescit olarak da kadro dışı bırakılmış olan yapı zamanla tahrip olmuş ve arsası kısmen imalathanelerin ve ahırların işgaline uğramıştır. Bu arada yanındaki sıbyan mektebinin de ortadan kalktığı tahmin edilmektedir. Günümüzde çok harap olan yapı 4 duvardan ibaret olup çevresindeki binalar tarafından kuşatılmış durumdadır. Merkez Efendi Tekkesi ile Yenikapı Mevlevihanesi'nin çevresinin yeniden düzenlenmesi kapsamında bu tekkenin de ihya edilmesi beklenmektedir.

31. Seyyid Baba Tekkesi

Fatih, Haseki Sultan Mh. Hekimoğlu Ali Paşa Cd. Tevfik Fikret Sk.taydı. Seyyid Mustafa Baba tarafından 18. yy. ortalarında bir Nakşî tekkesi olarak tesis edilmiştir. Halvetî-Şâbanî icazetine sahip Mahmud Meceddin Efendi (v.1896) 19. yy. sonlarında, bu tekkede postnişin olmuştur. 31 Mayıs 1918'de civarda çıkan yangında ortadan kalkmış, 1925 sonrasında arsasına gecekondular inşa edilmiştir. Haziresi bir süre manav dükkânının ardiye sahası olarak kullanılmış, Vakıflar İdaresi ve Mehmet GÜR tarafından 1999'da temizlenip kabir taşları bir köşeye taşınmıştır. Bir süre benzin istasyonu olarak kullanılan tekke arsasında günümüzde oto yıkamacısı bulunmaktadır.

32. Kumkapı Saraç İshak Tekkesi

Fatih (eski Eminönü), Saraç İshak Mh. Mithat Paşa Cd. üzerindedir. Saraç İshak Velî tarafından 15. yy.da inşa ettirilen mescidin kuzey batısına tekke binası yaptırılmıştır. 1925 sonrasında Mithat Paşa Cd. açılırken tekke yıktırılmış, arsasının bir kısmı yola giderken bir kısmına iş merkezi yaptırılmıştır. Nakşî ve Rıfâî şeyhlerin vazife yaptığı tekkede postnişin olan Muhammed Fazlî Efendi'nin (v.1898) aynı zamanda Halvetî-Şâbanî icazeti⁵⁶⁸ de bulunuyordu.

33. Süleyman Efendi Tekkesi

m.1729/h.1142 yılında Süleyman Efendi⁵⁶⁹ tarafından Beykoz, Şahinkaya Cd.nde bir Halvetî tekkesi olarak tesis edilmiştir. Rıfâî ve Halvetî-Gülşenî şeyhlerinin de vazife yaptığı tekkeye Halvetî-Şâbanî meşihati koyduran ise Sokullu Tekkesi şeyhi Mustafa Hulûsî Efendi'den mustahlef Hacı Ahmed Tevfik Zühdî Efendi (v.1902) olmuştur. Tekkenin son şeyhi ise Zühdî Efendi'nin halifesi Hafız Muhammed Sabrî Efendi'dir. 1918 öncesinde,

⁵⁶⁶ Hadikatü'l Cevami, c.1 s.228

⁵⁶⁷ Ahmed Muhyiddin Efendi, *Tomâr-ı Tekâyâ*, s.127/54

⁵⁶⁸ Hüseyin Vassaf, c.1 s.208

⁵⁶⁹ ALBAYRAK, c.5 s.51

yangında ortadan kalkan tekkenin haziresi Beykoz, Çakmak Dede Kabristanı'na nakledilmiştir.

34. Büyük Piyale Paşa Tekkesi

Beyoğlu, Kasımpaşa, Kaptanpaşa Mh. Baruthane Cd. Zincirlikuyu Çıkmazı 1467 ada 1 parsel üzerindedir. Mimar Sinan'ın sıradışı bir tarzda çok kubbeli olarak inşa ettirdiği medrese, tekke, derviş hücreleri, türbe, sıbyan mektebi, hamam, sebil ve şadırvandan oluşan bir külliye'dir. Tekkenin bilinen ilk postnişini Sırrî Efendi⁵⁷⁰ Halvetî-Gülşenî şeyhiydi. Sonradan Kadirî şeyhlerinin vazife görmeye başladığı tekkenin 1925'te tekkeler kapatıldığı sıradaki şeyhi İbrahim Efendi olup Nasuhî Asitanesi şeyhi A. Kerameddin Efendi'nin halifesiydi⁵⁷¹. Günümüzde cami olarak fonksiyon icra etmektedir.

35. Karabaş Tekkesi

Sarıyer, Rumelihisarı Mh. Torlak Fırını Sk.ta Karabaş Ahmed Efendi tarafından 18. yy. başlarında tesis edilmiştir. Halvetiyye'nin Raufiyye şubesine bağlı olarak kurulan tekke Seyyid Halil Efendi ile birlikte Cerrahiyye şubesine intikal etmiştir. Sadrazam Reşid Paşa 19. yy.da tekkeyi yeniden inşa ettirmiştir. Tekkenin son şeyhi Halil Muhlis Efendi (v.1942) ise Üsküdar Nasuhî Asitanesi postnişini Ahmed Kerameddin Efendi'den⁵⁷² Halvetî-Şâbanî icazeti almıştır. 1925 sonrasında kendi haline terk edilen yapılar 1947 yılında yıkılmış olup yeri günümüzde arsa halindedir.

36. Tarsus Tekkesi

Fatih, Mevlanakapı Cd. Mücevher Sk. No:64'te bulunmaktadır. Fatih'in Çobanbaşı Ali Fakih tarafından yaptırılan mescide Kökçüzade (Kürkçüzade) Muhammed Ali eş Şükrî tarafından m.1795/h.1210 yılında Rıfâî meşihatı koydurulması suretiyle tesis edilmiştir⁵⁷³. Tekkede postnişin olan Ahmed Safî Efendi (v.1892) ve Abdu'l-kerim Ruhî Efendi (v.1908) Rıfaiyyenin yanısıra Halvetiyye'nin Şâbaniyye şubesinden de icazet almıştır. 1925'te tekkelerin seddolanması sonrasında yıkılan ve uzun süre dört duvar halinde harabe olarak duran yapının etrafı 2000li yıllarda çöp toplayıcılarının ardiye sahası halini almıştı. Mescidin restorasyonu amacıyla 2009 yılında ihaleye çıkılmıştır. 2011 yılında başlatılan cami inşaatı 2012'de tamamlanmıştır.

37. Kanlıca Ataullah Efendi Tekkesi

Beykoz, Kanlıca Mh., Mihrabat Cd.indedir. 18. yy. ortalarında Seyyid Muhammed Ataullah Efendi tarafından bir Nakşî-Müceddidî tekkesi olarak inşa edilmiş olup Halvetî-Şâbanî icazetine sahip 2 şeyh vazife yapmıştır. Mudurnulu Seyyid Halil Rahmi Efendi'nin halifelerinden Muhammed Necib Efendi'nin oğlu ve halifesi Fahreddin Efendi 1925'te kapandığı dönemde bu

⁵⁷⁰ *Darü's Saltanatü'l Aliyye'de Zaviyenin Olan Meşayih*, s.5

⁵⁷¹ Hüseyin Vassaf, c.4 s.53

⁵⁷² Hüseyin Vassaf, c.4 s.53

⁵⁷³ der. Sadık ALBAYRAK, c.5 s.86

tekkenin postnişiniydi⁵⁷⁴. Tekkelerin seddolanması sonrasında boşaltılarak kendi haline terk edilen yapılar harabe haline gelmiştir. 1976 yılında mahalle halkının gayretleriyle tadilattan geçirilip cami olarak yeniden ibadete açılmış, yanına bir de minare ilave edilmiştir. Bu inşaat sırasında meşruta kısmı ortadan kalkmıştır. 2005 yılında Hattat Hüseyin KUTLU'nun rehberliğinde çalışmalar yapan Alvarlı Efe Hazretleri Vakfı'nın kullanımına tahsis edilen külliyyede restorasyon faaliyeti başlatılmıştır. Çalışmalar tamamlandığında Türk-İslam Sanatları Bahçesi halinde faaliyet göstermeye başlayacaktır.

38. Seyyid Seyfullah (Emirler) Tekkesi

Fatih, Silivrikapı Cd. Yedi Emirler Çeşmesi Sk.ta Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Kasım Efendi tarafından 16. yy.ın son çeyreğinde tesis edildi. m.1782/h.1196 yılında yanan tekke arsa halini almış, Sultan II. Mahmud tarafından tekrar inşa ettirilmiştir. Halvetiyye'nin Sinaniyye şubesine bağlı olarak kurulan tekke daha sonra Halvetiyye'nin değişik şubelerine mensup şeyhler tarafından idare olunmuştur. Tekkenin son şeyhi İbrahim Şuaeddîn Efendi (v.1916) Şâbaniyye'den mustahlefi ve bu tekkenin yanında Seyyid Nizam Tekkesi'nin de postnişiniydi. Reşat Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi'nde verilen bilgiye göre⁵⁷⁵ 1960'lı yıllarda geniş bir bahçe içinde bulunan iki katlı, yedi odalı ahşab bir bina ayaktaydı. Günümüzde tekke yapıları ortadan kalkmıştır. Sadece Seyyid Seyfullah Efendi'nin açık türbesi ve hazire mevcuttur. Tekke yapılarının ortadan kalkması sonucu arsa bir süre otopark olarak kullanılmış ve burada odun ticareti yapılmıştır. Hazîre, 2008'de tadilattan geçirilmiştir.

39. Seyyid Nizam Tekkesi

Zeytinburnu, Seyit Nizam Cd. üzerinde olup Seyyid Nizameddin Efendi (v.1550) tarafından 16. yy.ın ilk yarısında tesis edilmiştir. 1850'lerde arsa halinde olduğu tahmin edilen tekke, m.1872/h.1289 yılında Ebrunigar Kalfa tarafından yeniden inşa ettirilmiştir⁵⁷⁶. Tekkenin son şeyhlerinden olup aynı zamanda Seyyid Seyfullah Tekkesi meşihatini de uhdesinde bulunduran Seyyid İbrahim Şuaeddin Efendi (v.1916), Küçük Ayasofya'da türbedar Hacı Kâmil Efendi'den feyz almıştır. Tekke, 1925 sonrasında cami olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. 1974 yılında bina, avlu girişi ve çevre duvarları Ahmet İPAN isimli bir vatandaş tarafından yeniletilmiştir. 1980'lerde avluya bir şadırvan eklenmiştir. 2010 yılında yapılan restorasyon sonucunda cami olarak faaliyetini sürdürmektedir.

40. Rumelikavağı Halvetî Tekkesi

Sarıyer, Rumelikavağı, Sütlüce mevkiinde 19. yy. sonlarında Gözlüklü Ahmed Efendi tarafından tesis edilen tekke, son kurulan Şâbanî tekkelerindendir. 1906 yılında Ahmed Efendi irtihal edince oğlu Ömer

⁵⁷⁴ Hüseyin Vassaf, c.4 s.63

⁵⁷⁵ Reşat Ekrem KOÇU, İstanbul Ansiklopedisi, c.9 s.5102

⁵⁷⁶ M. Baha TANMAN, c.6 s.544

Efendi postnişin olmuş ve bu vazifesini tekkeler seddolunana kadar devam ettirmiştir. Tekke hakkında yegâne malûmatı⁵⁷⁷ Hüseyin Vassaf vermekte olup yapının günümüzdeki durumuna ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır.

Tekkesi Bulunmayan Meşâyih

Yukarıdaki tekkelerde postnişin olan Halvetî-Şâbanî şeylerinin yanısıra evlerinde veya türbelerde bulunup salikanını irşad eden şeyhler de vardır. Fatih, Sinekli Bakkal'daki tekkesi yanınca bağlılarına tekke yaptırtmayan Kuşadalı İbrahim Halvetî ve silsilesinden gelen birçok şeyh melâmet neşvesini taşımışlardır. Hammamî Muhammed Tevfik Bosnevî (v.1866), Fatih Türbedarı Hacı Bekir Reşad Efendi (v.1875), Küçük Ayasofya'da Türbedar Hacı Kâmil Efendi (v.1912), Fatih Sertürbedarı Ahmed Amiş Efendi (v.1920), Kayserili Mehmed Tevfik Efendi (v.1927) tekkesi olmayan meşâyih'tan bazılarıdır.

Hülâsa

İstanbul'da faaliyet gösteren ve Halvetî-Şâbanî icazetine sahip şeyhlerin postnişin olduğu 40 tekkeden 39'unun günümüzde yerleri tespit edilebilmektedir. Bu tekkelerden onbiri cami ikisi de Kur'an Kursu olarak hizmet vererek dinî hüviyetini sürdürmektedir. 6 tanesinin sadece haziresi mevcuttur. 3 tanesi günümüzde harabe halinde durmaktayken 5 tekkenin arsası Vakıflar İdaresi'nce satılmış ve yerine apartmanlar yapılmıştır. 3 tekke arsa halinde bulunmaktadır. Binası yıkılan bir tekkenin yerine itfaiye binası yapılırken 1 tekkenin arsası otopark işletmecisine kiralanmıştır. 2 tekkede geleneksel sanatlar merkezi, 1 tekkede vakıf faaliyet göstermektedir. 1 tekke binası ticarethane, 1 tekke binası otel yapılmıştır. 2 tekkenin restorasyonu da sürmekte olup nereye tahsis edileceği henüz belli değildir.

Faydalanılan Kaynaklar:

Ahmed Muhyiddin Efendi, *Tomâr-ı Tekâyâ*, Tophane Kadiriler Asitânesi Özel Kütüphanesi

der. Ahmed Nezih GALİTEKİN, *Darü's Saltanatü'l Aliyye'de Zaviyenin Olan Meşayih-i Zevî'l-İhtiram Da'îlerinin Defteri ve Hayratı*, 'Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul', İşaret Yayınları, İstanbul, 2003

der. Ahmed Nezih GALİTEKİN, *İstanbul Tekkeleri Nüfus Vukû'atı Defteri*, 'Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul', İşaret Yayınları, İstanbul, 2003

Ayvansarayî Hüseyin Efendi/Ali Satı Efendi/Süleyman Besim Efendi, (haz. A. Nezih GALİTEKİN), *Hadikatü'l Cevami*, İşaret Yayınları, İstanbul, 2001

Bandırmalizade Ahmed Munîb Efendi, (haz. A. Nezih GALİTEKİN), *Mecmua-i Tekaya*, 'Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul', İşaret Yayınları, İstanbul, 2003

⁵⁷⁷ Hüseyin Vassaf, c.4 s.61

Ekrem Hakkı AYVERDİ, *19. Asırda İstanbul Haritası*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1970

Hatice AYNUR, *Saliha Sultan'ın Düğün Töreni ve Şenlikleri*, Tarih ve Toplum Dergisi, Ocak 1989, c.11 sayı:61 s.30-39

haz. İrfan DAĞDELEN, *Alman Mavileri: 1913-1914. I-II-III c. I. Dünya Savaşı Öncesi İstanbul Haritaları*, İstanbul B. B. Kütüphaneler ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul, 2007

Jacques PERVITITCH, *Sigorta Haritalarında İstanbul (1922-1945)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000

Kolağası Mehmed Raif, *Mir'at-ı İstanbul*, İstanbul, 1314

Komisyon, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1993-1995

M. Baha TANMAN, *İstanbul Tekkeleri'nin Mimarı ve Süsleme Özellikleri*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1990

Mehmed Şemseddin Mısri (haz. Mustafa KARA-Yusuf KABAKÇI), *Dildar-ı Şemsî, Niyazi-i Mısri'nin İzinde Bir Ömür Seyahat*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2010

Mehmet Nermi HASKAN, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, Üsküdar Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2001

Mustafa ÖZDAMAR, *Dersaadet Dergahları*, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul, 2007

Osmanzade Hüseyin Vassaf, (haz. M.AKKUŞ-A. YILMAZ), *Sefîne-i Evliya*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2006

Osmanzade Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i Evliya-yı Ebrar fî Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar

Reşat Ekrem KOÇU, *İstanbul Ansiklopedisi*, Koçu Yayınları, İstanbul, 1959-1973

der. Sadık ALBAYRAK, *Hicri 1334 tarihli Tekâyâ ve Merâkiz Defteri, Son Devir Osmanlı Uleması*, İBB Yayınları, İstanbul, 1996

Tabibzâde Mehmed Şükrî, *Mecmuâ-i Tekâyâ*, Taksim Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, K.75 ve Ekleri

Tabibzâde Mehmed Şükrî, *Silsilenâme-i Aliyye-i Meşâyih-i Sufiyye*, Yazma, Müellif Hattı, Hacı Selim Ağa (Hüdâyi) Kütüphanesi, 1291

Yaşar Nuri ÖZTÜRK, *Kuşadalı İbrahim Halvetî*, Fatih Yayınevi, İstanbul, 1982

Yeşilzade Mehmed Salih, (der. Ahmed Nezih GALİTEKİN), *Rehber-i Tekâyâ, 'Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul'*, İşaret Yayınları, İstanbul, 2003

Ziya DEMİRCİOĞLU, *Şeyh Şâban-ı Velî ve Postnişinleri*, Ayvatoğlu Matbaası, Kastamonu, 1990

Eski Eserleri Koruma Encümeni Arşivi Fotoğrafları

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Arşivi'deki Tekkelere İlişkin Belgeler